

Pametnan i održivi razvoj Slavonije i Baranje iz perspektive GEM istraživanja

Slavica Singer

UNESCO Katedra za poduzetničko obrazovanje,
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Pametnan i održivi razvoj Slavonije i Baranje, Hrvatska udruga poslodavaca - Osijek
8. srpnja 2021

EU regionalni razvoj

S3 do 2020.

- Pametan
- Uključiv
- Održiv

konkurentnost

S4+ 2021-2027.

- Pametniji (inovacije, digitalizacija, MSP)
- Zeleniji
- Povezaniji
- **Socijalniji**
- Bliži građanima (lokalni fokus)

konkurentnost + dobrobit
građana

Kriteriji za podržavanje regionalnog razvoja

BDP

+

Nezaposlenost mladih, niska obrazovna razina, klimatske promjene, integracija migranata

NUTS 2 podjela Hrvatske, od 2013.

godine

HR03 Jadranska Hrvatska

HR04 Kontinentalna Hrvatska

Republika Hrvatska
Državni zavod za statistiku

Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku (NUTS)

Statističke regije razina 2 (NUTS 2)

Legenda

**2 statističke regije
(razina regije)**

 Kontinentalna Hrvatska

 Jadranska Hrvatska

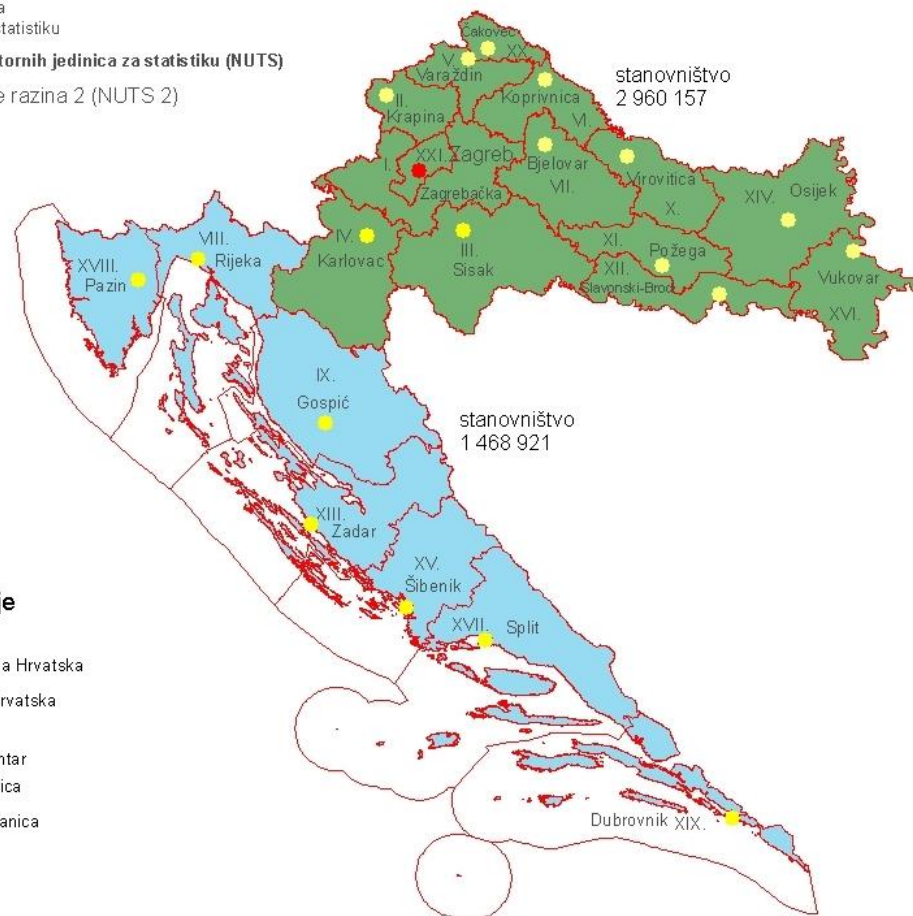
 Županijski centar

 Državna granica

 Županijska granica

 625 km²

 100 km²

Konkurentnost EU regija, 2019

Prvih 10

- Stockholm
- London area (Inner London, Outer London, Bedfordshire, Hertfordshire and Essex)
- Utrecht
- Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire
- Surrey, East and West Sussex
- Copenhagen (Hovedstaten)
- Luxembourg
- Oberbayern
- Flevoland & Noord-Holland
- Helsinki

Zadnjih 10 regija:

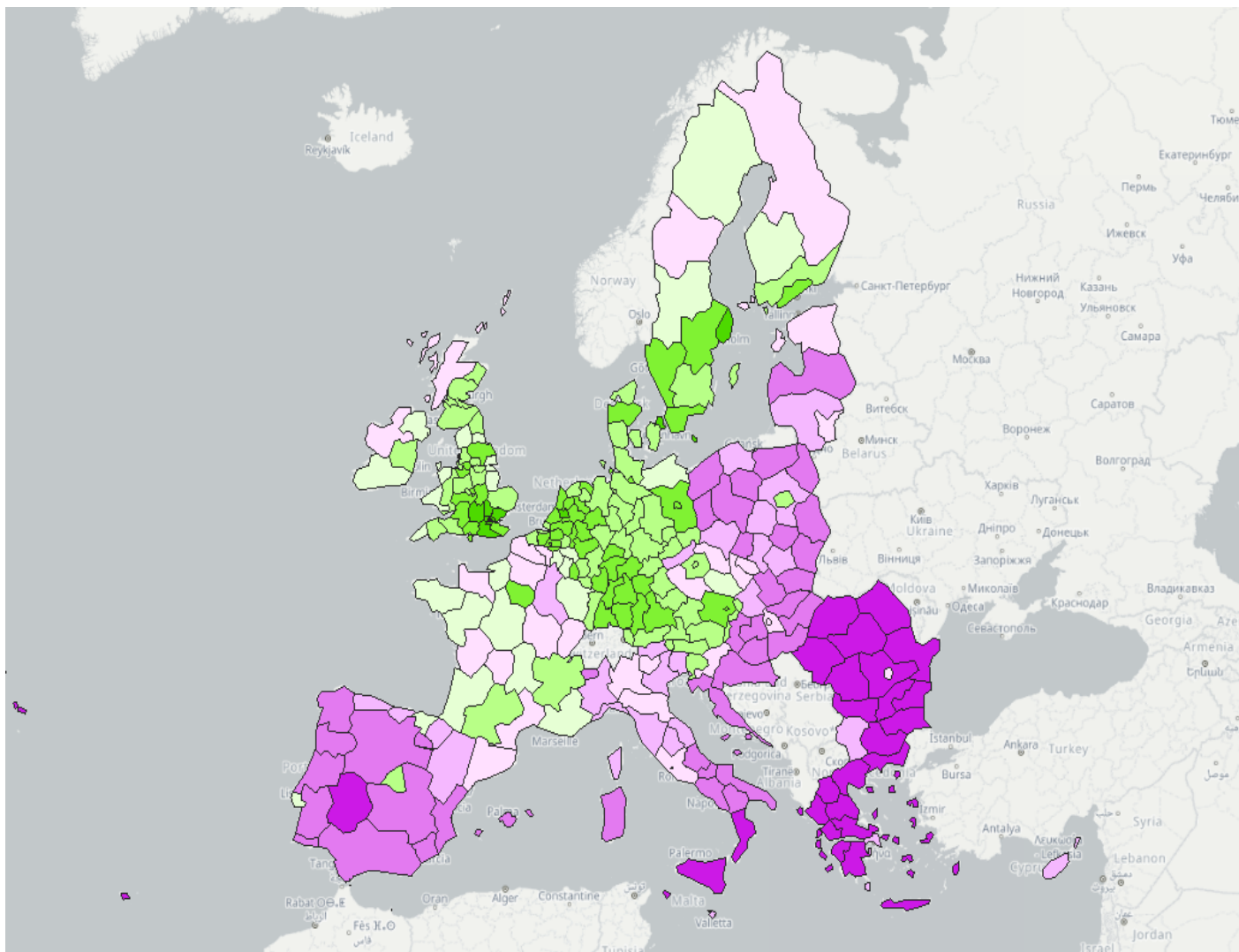
- Regije iz Grčke (5), Francuske (2), Rumunjske (1), Bugarske (1) i Španjolske (1)

Od 268 regija:

Hrvatska

- HR03 Jadranska 222
- HRO4 Kontinentalna 216

Kako do zelene boje?

GDP pc

Od 268 regija:

HR03

Jadranska 233

58% od EU

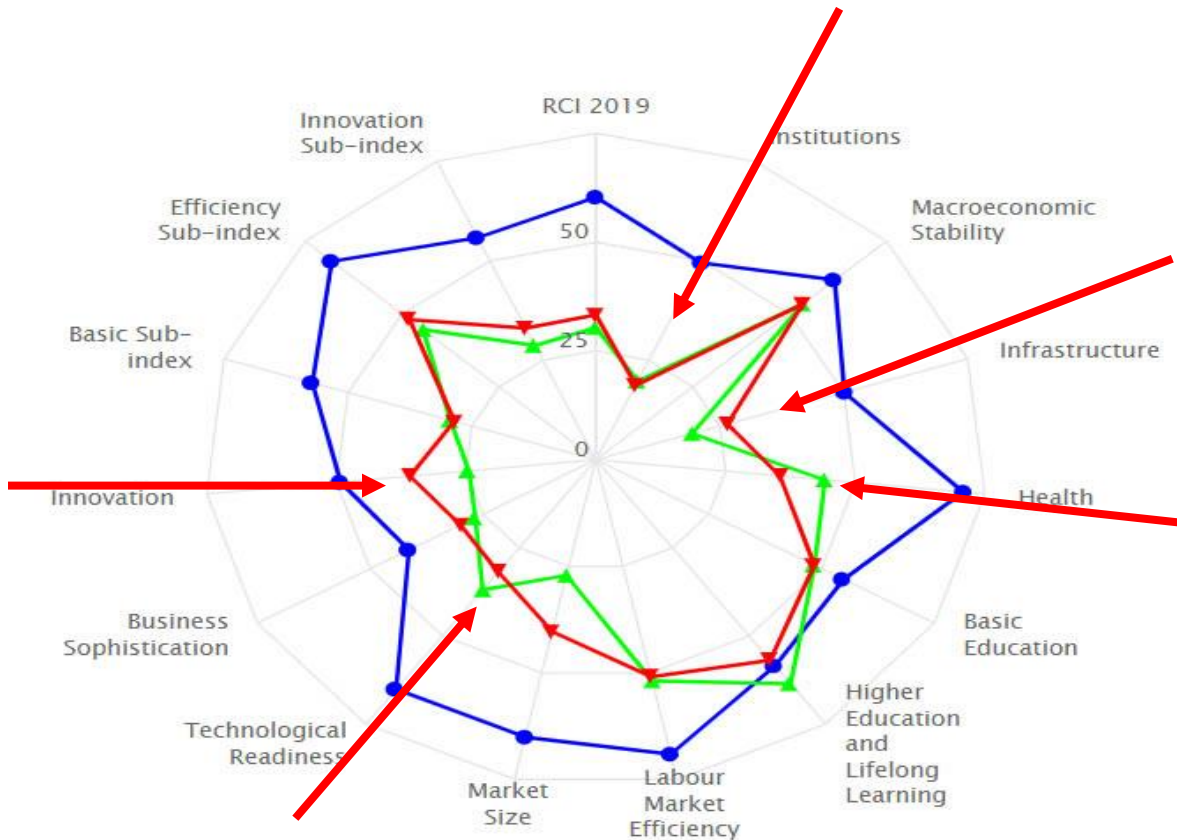
HR04

Kontinentalna 227

61% od EU

Razvojne prepreke

■ EU Average
■ Croatia: Kontinentalna Hrvatska
■ Croatia: Jadranska Hrvatska

Najslabije komponente:

Institucije
Infrastruktura
Zdravstvo
Inovativnost
Tehnološka spremnost

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness/#4

Regionalni razvoj i poduzetništvo

Regionalni razvoj:

Od S3 do S4+ pametne strategije za održivi razvoj

+ sistemski pristup (biti dobar u nekoliko područja, ne samo u jednom)

+ lokalni fokus (place-based innovation for sustainability)

(uz konkurentnost i rješavanje društvenih problema)

Innovation must not blindly follow competitiveness logic but must respond to broader **regional societal challenges**

Poduzetništvo:

EDP **Entrepreneurial Discovery Process** (Interreg program za prepoznavanje poduzetničkih inicijativa u Europi)

Sjeverna Nizozemska – partner u Beyond EDP, pametna specijalizacija oko inovacijskih i društvenih izazova razvoja

<https://www.interregeurope.eu/beyondedp/news/news-article/11428/a-northern-netherlands-matrix/>

Kakvu budućnost želimo - ovdje

- Cjelina ciljeva
 - Razumljiva, mjerljiva, ambiciozna, ali realistična
- Indikatori poduzetničkog kapaciteta pojedinca, kvalitete poduzetničkog ekosustava na sub-nacionalnoj razini

Zagreb ≠ Osijek ≠ Donji Miholjac ...

Poziv na akciju – korištenjem GEM podataka

S4: The local framework conditions to innovation are now also European. When local entrepreneurs detect barriers or resistance to innovation for sustainability this can be channelled in 'Green Deals' to the national and EU policy level.

Lokalni uvjeti za inovativnost sada su europski. Kada lokalni poduzetnici otkriju barijere ili otpor prema inovativnosti u cilju održivosti, svoje poruke mogu kanalirati prema 'Green Deal' programu na nacionalnoj i EU razini

GEM

2019-2020.

www.gemconsortium.org

www.gemhrvatska.org

Najveće međunarodno istraživanje o
poduzetništvu, od 1999. godine

Hrvatska, od 2002. godine, **od 2013. kao članica EU**

Financijska podrška: Ministarstvo gospodarstva i
održivog razvoja

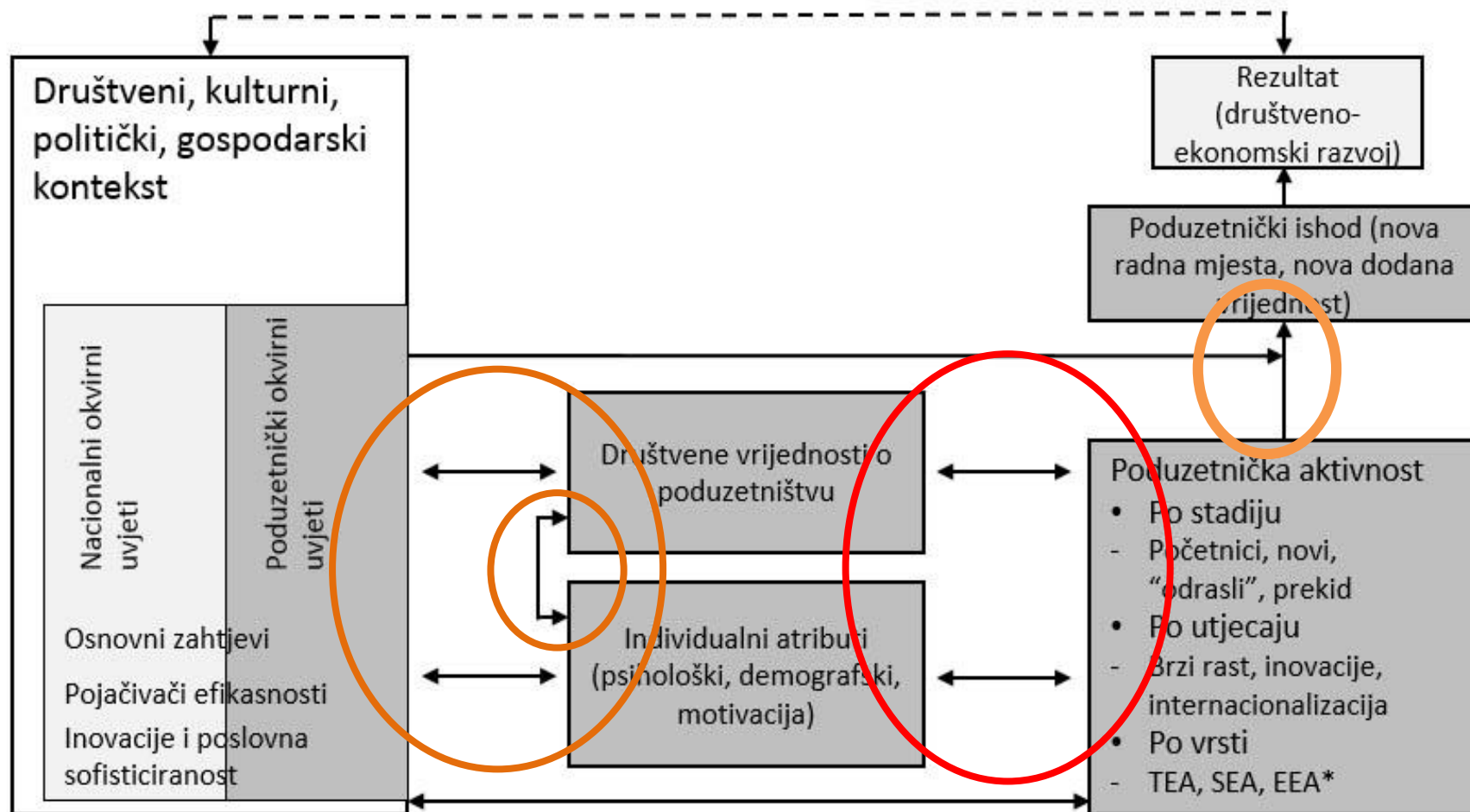
Promotivna podrška: Hrvatska udruga banaka

CEPOR

- Koliko su **razlike** u poduzetničkoj aktivnosti povezane s ekonomskim rastom zemlje?
- Što **vlade** mogu učiniti kako bi utjecale na razinu poduzetničkog djelovanja zemlje?

Konceptualni okvir

Društvene norme i poduzetništvo 2020. (2008.)

	HRV	EU
Dobar izbor karijere	59%(70)	69
Visok status u društvu	54 (54)	77
Medijska pažnja	58 (61)	69

Nizak dinamizam poduzetničke strukture

- Novi poslovni pothvati u iznad prosjeka EU
- Nizak motivacijski indeks
- Malo „odraslih” poduzeća
- Malo rastućih poduzeća

Prilike, namjere, strah od promašaja, 2020. vs. 2019.

- Manje uočavanja prilika 47% vs. 56%
- Povećanje namjera 31% vs. 26%
- Veći strah od promašaja 55 % vs. 51%

Početnički i novi poslovni pothvati*

	HRV	EU
2002.	3,6%	
2008.	7,6	
2020.	12,7	8,1

*do 42 mjeseca starosti, **isplaćuju plaće!**

Motivacijski indeks

Σ ('napraviti promjenu'+ 'zaraditi veliko bogatstvo'+ 'nastaviti obiteljsku tradiciju'/'zaraditi za život, jer nema mogućnosti zaposlenja')

Hrvatska 1,62

Najviši:

Švedska	3,75
Njemačka	3,41
Luksemburg	2,44

Najniži:

Španjolska	1,17
Slovačka	1,41
Slovenija	1,47

Malo „odraslih” poduzeća (starija od 42 mjeseca)

tanka osnovica generiranja nove vrijednosti –
umanjuje potencijal bazena poduzetništva

	HRV	EU
2002.	2,2%	
2008.	4,8	
2020.	4,2*	7,3

*57 % odraslih poduzeća od prosjeka EU

Poduzetnička aktivnost zaposlenika

skrivena komponenta poduzetničkog kapaciteta

Hrvatska 10,9 % 1/14 EU

EU prosjek 5,6

najbolji: Hrvatska 10,9; Njemacka 9,2; Austrija 9,2

najslabiji: Italija 1,3

Poduzetnička aktivnost i BDPpc

	TEA	'Odrasli'	EEA	Motivacijski indeks	BDPpc*
Hrvatska	12,7	4,2	6,4	1,6	27 680
Nizozemska	11,5	7,0	2,5	2,3	57 100

*USD, paritet kupovne moći, 2019., IMF

COVID-19

Hrvatska Nizozemska

Zna nekoga tko je pokrenuo
posao zbog COVID-19

16%

16

Zna nekoga tko je zatvorio
posao zbog COVID-19

41%

26

Iskoristio prilike nastale COVID-19
(% od TEA)

29

41

Konkurentnost i inovativnost

Samo pokretanje poslovnih pothvata i njihovo „odrastanje” **bez kapaciteta doprinosa stvaranja nove vrijednosti** uz nizak omjer novih i „odraslih” poslovnih pothvata samo **okoštava neproduktivnu i nekonkurentnu poduzetničku strukturu.**

Slavonija i Baranja - rang

Prepoznavanje prilika %	42,7	6.	najbolji	Zagreb i okolica 50,3
Namjere %	27,5	4.	Dalmacija	36,6
Strah od promašaja %	54,2	3.	Sjeverna Hrvatska	51,1
TEA %	13,1	3.	Dalmacija	14,8
TEA prilika/nužnost	2,0	1.	Slavonija i Baranja	2,0
„odrasli” pothvati %	5,0	2.	Gorski Kotar	6,6
Poduzetnička aktivnost zaposlenika %	9,0	4.	Zagreb i okolica	14,3

Slavonija i Baranja - rang

Društvene vrijednosti

				najviši
Sličan standard	%	76,7	3.	Gorski Kotar 80,9
Poželjna karijera	%	54,8	3.	Sjeverna Hrvatska 66,0
Društveni status	%	58,1	2.	Sjeverna Hrvatska 60,9
Poznaje poduzetnike (socijalni kapital)	%	66,3	3.	Sjeverna Hrvatska 71,6
Medijska pažnja	%	58,4	4.	Sjeverna Hrvatska 62,7

Poduzetnička okolina – nema poboljšanja

ekspertske ocjene, 0 do 10

- stimulirajuće, iznad 5:
 - Dinamika domaćeg tržišta i kvaliteta fizičke infrastrukture
- prepreke, ispod 5:
 - Sve ostale komponente

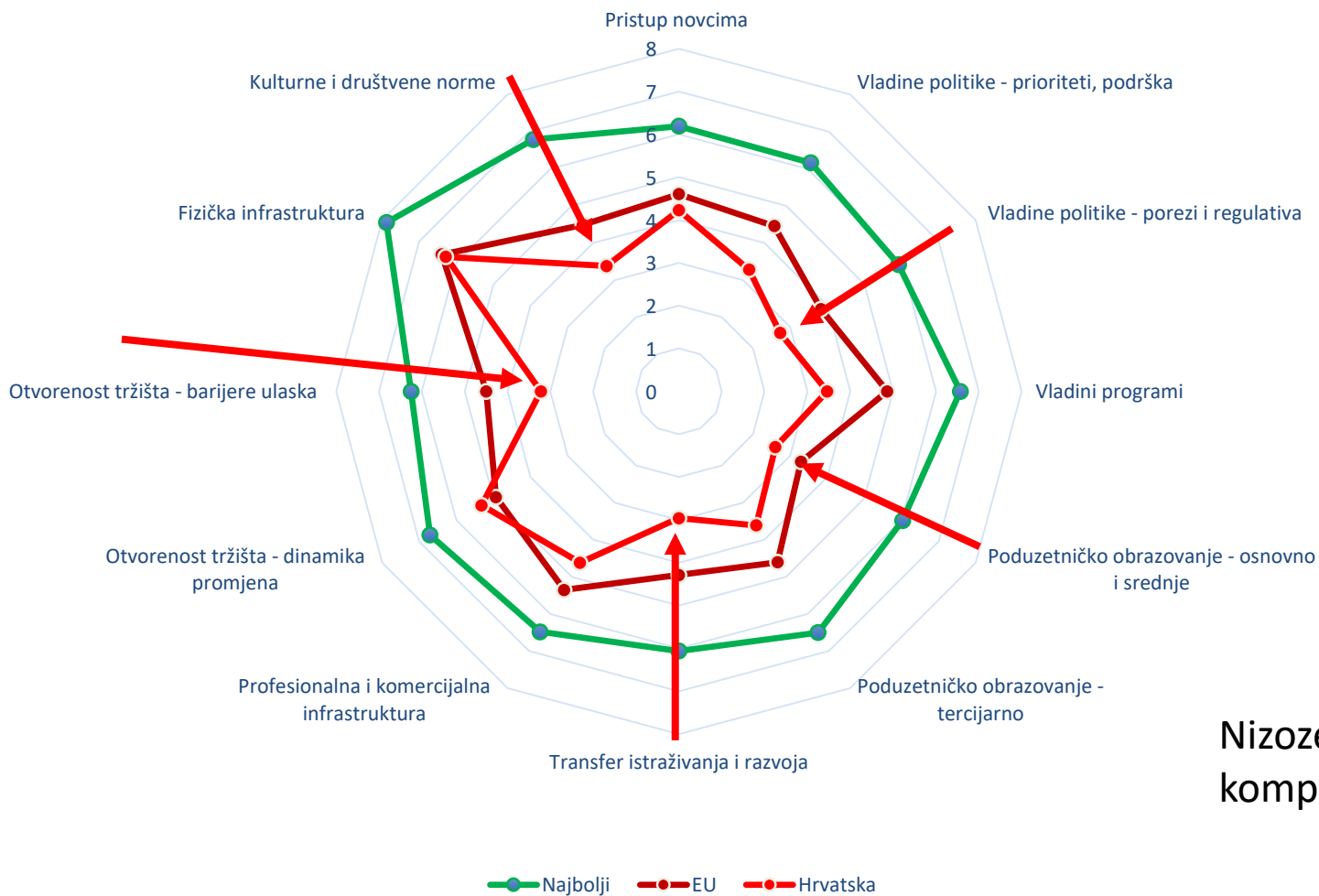

Hrvatska i EU kompozitni indeks snage okoline*

- Najbolji **6,3 Nizozemska**
Luksemburg, Njemačka, Austrija, Španjolska
- Najlošiji **3,7 Hrvatska**
Italija/Slovačka, Poljska, Grčka

* 12 komponenti (NECI – National Entrepreneurship Context Index)

Hrvatska i najbolji u EU

Nizozemska 11
komponenti

GEM

Hrvatska - najlošija u EU, 2018.-2020.

Vladine politike prema regulatornom okviru

Vladini programi za poduzetništvo

Otvorenost tržišta – barijere

Suradnja istraživačkih institucija i poslovnog sektora

Kvaliteta profesionalnih usluga potrebnih poduzetnicima

Obrazovanje za poduzetničke kompetencije

Kulturne i društvene norme

CEPOR

GEM

Obrazovaniji su i poduzetniji, TEA, %

	HR	EU
Manje od srednje	4,3	6,1
Srednje	11,7	6,9
Više od srednje	15,1	10,2

A kurikularna reforma?

GEM

Regulatorni apsurdi

Priča o pečatu, 2017., 2018., 2020. str. 69

Vlada donijela zaključak o ukidanju pečata, 4.5. 2016.

Ako je ukinuti pečat tako teško, koliko vremena treba za pojednostavljenje regulatornog okvira?

Nove stare preporuke

- **Pojednostavljenje** regulatornog okvira – PRIORITET – onemogućava iskorištenje „prozora prilika”
- Povećanje **kvalitete javne uprave**
- Jačati **inovacijski kapacitet gospodarstva** (suradnja poslovnog i istraživačkog sektora)

Vaučeri za inovacije i industrijski dizajn

- Raznovrsnije i sofisticiranije **usluge za pokretanje i rast** poslovnog pothvata
 - uočavanje prilika, financijska pismenost, dizajn, transfer poslovanja...

Nove stare preporuke

- Osigurati da **formalno obrazovanje (od primarne do tercijarne razine)** bude osposobljeno za izgradnju **poduzetničkih kompetencija** učenika i studenata
- Državni fond rizičnog kapitala + **porezne olakšice za poslovne anđele**
- Transparentni mehanizmi **praćenja i vrednovanja vladinih politika i programa** (Think Small First)
- Promovirati uspješne poduzetničke pothvate u cilju **jačanja društvenog uvažavanja poduzetničkog djelovanja**

Nacionalni plan za oporavak i otpornost, 2021-2026. i GEM

MSP 11 puta!

- MSP – nositelji gospodarskog razvoja, str. 8
- Regulatorni okvir za MSP (jednostavniji, procjene učinka regulatornih promjena, digitalizacija), str. 71, 96
- Ulaganja u jačanje upravljačkog kapaciteta MSP i razvoj novih poslovnih modela, str. 96, 150
- Ulaganje u suradnju MSP i znanstveno-istraživačkog sektora MSP, str. 96, 102, 807, 818, 821

Nacionalni plan za oporavak i otpornost, 2021-2026. i GEM

- Ulaganja u tehnološke kapacitete poduzeća s otežanim pristupom financiranju – MSP i poduzeća u vlasništvu žena, str. 102, 153, 154

Primjeri poduzetnosti

Mamino, Ivana Papić, Vinkovci – proizvodnja odjeće i opreme za bebe i djecu

- Od potrebe do prilike

CARTA, Branka Hitner, Amir Smajlagić i Ivica Vajnberger, Osijek - proizvodnja ambalaže od papira

- Otpornost i rast (što te ne slomi, ojača te)

Mali div, Danica i Željko Matić, Osijek – proizvodnja piva

- Hobi – polazište za poslovni pothvat

Primjeri poduzetnosti

Grad Export, Petar Šimić, Vinkovci – proizvodnja dekorativnih panela za ulazna vrata

- Kroz 'odrastanje' do rasta

Cras, Jožef Vizsmeg, Osijek - usluge projektiranja u području grijanja, hlađenja, obnovljivih izvora energije

- Zadovoljni zaposlenici i umrežavanje su ključ rasta

Golden Slavonia j.d.o.o., Domagoj Butković i Stanko Škrobo, Osijek – usluge u turizmu

- Dugi put vraćanja u budućnost

Primjeri poduzetnosti

Orqa, Srđan Kovačević, Vlatko Matijević i Ivan Jelušić, Osijek – proizvodnja elektronike i dizajn poluvodiča

- Internacionalizacijom iz crvenog u plavi ocean

Ubuntu – ‘jesam zbog onoga što smo svi mi’

Istraživački tim GEM Hrvatska

Slavica Singer, voditeljica

Nataša Šarlija

Sanja Pfeifer

Sunčica Oberman Peterka

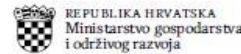
Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

UNESCO Katedra za poduzetništvo

GEM HRVATSKA 2019-2020

Slavica Singer ■ Nataša Šarlija ■ Sanja Pfeifer ■ Sunčica Oberman Peterka

CEPOR

Osijek, 8. srpnja 2021.

GEM

Kontakti

Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom zemljom? GEM Hrvatska 2018
www.cepor.hr/gem-global-entrepreneurship-monitor

Slavica Singer

slavica.singer@efos.hr

Nataša Šarlija

natasa.sarlija@efos.hr

Sanja Pfeifer

sanja.pfeifer@efos.hr

Sunčica Oberman Peterka

suncica.oberman.peterka@efos.hr

CEPOR

